

Ką reikia žinoti apie skiepus...

Kiekviena vakcina yra skiriama nuo konkrečios ligos visam laikui arba tam tikram laikui, pvz., gripo – vienam sezonui, stabligės – dešimčiai metų, erkinio encefalito – vakcinų kursais, po to skiriant palaikomasias dozes kas 3 metus. Kiekvienas skiepijimo atvejis yra individualus.

Tam, jog skiepai būtų efektyvūs ir būtų įgyjamas imunitetas, privaloma laikytis atitinkamo vakcinacijos kurso.

Skiepų efektyvumas siekia nuo 90 iki 99 proc. 1 proc. pasiskiepijusių - reta išimtis, kai žmogus neįgauna imuniteto. Taip gali atsitikti, jei nesilaikoma vakcinacijos kurso taisyklių, pvz., žmogus pamiršo pasiskiepyti, buvo neišlaikyti terminai tarp vakcinacijos dozių, arba žmogus tiesiog neteisingai įvardija ligą, pvz., pasiskiepijusieji gripo vakcina nėra apsaugoti nuo peršalimo ar slogos, todėl dažniausiai suverčia kalnę gripui.

Skiepai skirstomi:

- **Skiepai, skirti vaikams pagal vaikų profilaktinių skiepimų kalendorių.**

Tai valstybės finansuojamos vakcinos, kurios skirtos asmenims iki 18 metų. Į šią grupę įeina skiepai nuo tuberkuliozės, hepatito B, kokliušo, stabligės, difterijos, skiepai nuo B tipo Haemophilus influenzae, nuo poliomielite, tymų, epideminio parotito, raudonukės.

- **Skiepai suaugusiesiems.**

Šiai grupei priklauso skiepai nuo difterijos ir stabligės. Vakcinas suaugusiems asmenims yra skiriamos kas penkeri, dešimt metų ir taip pat yra valstybės finansuojamos. Gripo vakcina skiepijami rizikos grupėms priklausantys asmenys.

- **Mokamos vakcinas atitinkamiems atvejams.**

Skiriamos keliaujantiems, asmenims prieš sunkias operacijas, sergantiems lėtinėmis ligomis, norint išvengti komplikacijų ir mirties atveju.

Patarimai aktyviai keliaujantiems

Kiekvienas planuojantis kelionę asmuo turi atsižvelgti į regioną, kur planuoja keliauti, kelionės trukmę, savo sveikatą, amžių ir, žinoma, tai, ar yra pasiskiepijęs. Pagal tokius pagrindinius kriterijus yra parenkami skiepai, sudaroma individuali skiepų schema.

Paprastai užtenka vieno skiepų kurso, kad dažnai keliaujantis asmuo galėtų apsisaugoti nuo ligų ir ilgam įgytą imunitetą konkrečiai infekcijai. Geriausia, jei dėl skiepų kelionę planuojantis asmuo nelauktų paskutinės dienos ir kreiptųsi iki kelionės likus 4–6 savaitėms. Dauguma skiepų keliaujantiems yra rekomenduojami (pagrindiniai – hepatito A, hepatito B, vidurių šiltinės).

Privalomi skiepai

- Nuo geltonojo drugio - keliaujant į Centrinę Afriką ir kai kurias Pietų Amerikos šalis.
- Nuo meningokokinės infekcijos ir poliomielito - keliaujant į Meką (Saudo Arabiją).

Skiepų pasas

Nuo žmogaus pirmųjų gyvenimo dienų turėtų būti pildomas skiepų pasas, kuriame žymima visa skiepų istorija. Taip būtų išvengta nesusipratimų ir būtų galima sėkmingai sekti vakcinas. Tačiau toks pasas turėtų būti pildomas ne vien dėl privalomų skiepų.

Keliaujantiems į Centrinę Afriką, kai kurias Pietų Amerikos šalis, Saudo Arabiją - skiepų pasas yra būtinas. Jis įrodo, kad atvykėlis yra pasiskiepijęs nuo pavojingų jo gyvybei ligų.

****

Nei metų laikas, nei oras skiepams įtakos neturi. Tačiau egzistuoja skiepai pagal sezoną:

- Skiepai nuo gripo - vakcinuojama nuo rugsėjo iki sausio mėn.
- Skiepai nuo erkinio encefalito - vakcinuojama anksti pavasarį, kai prasideda erkių aktyvumas, vasaros viduryje ar rudenį.

Visoms kitoms vakcinoms metų laikas reikšmės neturi.

Kada nereikėtų skiepytis?

- Vartojant vaistus, kurie slopina imuninę sistemą (imunosupresantus).
- Atliekant onkologiniams susirgimams taikomą chemoterapinį gydymą.
- Po organų transplantacijų - nebaigus imunosupresinio gydymo.
- Sergant ūmiomis ligomis, karščiuojant.

Kur kreiptis nusprendus skiepytis?

- Nusprendęs pasiskiepyti žmogus turi kreiptis į šeimos gydytojus. Jokio specialaus pasiruošimo vakcinacijai nereikia.

Ką reikia žinoti ką tik pasiskiepijus?

- Nepažeisti, netrinti ar kitaip nesudirginti dūrio vietos.
- Nerekomenduojama iškart pasiskiepijus maudytis karštoje vonioje.

Kada pasiskiepijus įgyjamas imunitetas?

- Imunitetas paprastai įgaunamas po dviejų savaitių, nes antikūnų gamyba vyksta pamažu.

- Yra ligų, nuo kurių imunitetas susiformuoja tik vakcinuojant kursais. Pakartotiniai skiepai skiriami tam, kad organizme būtų palaikomas tam tikras antikūnų kiekis, o imunitetas tam tikrai ligai teisingai susiformuotų..
- Kai kurioms vakcinoms reikalinga revakcinacija (pvz., kas 3-5-10 metų).

Galimos nepageidaujamos reakcijos į skiepą

Dažniausiai pasitaikančios:

- Vietinės reakcijos – patinimas, paraudimas, aukštesnė temperatūra.

Jei organizmo reakcija trunka neįprastai ilgai arba neatitinka gydytojo perspėjimų apie galimus pojūčius, tuomet reikėtų nedelsiant kreiptis pagalbos į medikus.

Kiekvienas iš mūsų turėtų įvertinti teikiamą skiepų naudą bei vadovautis tik moksliniais įrodymais pagrįsta informacija, o dėl išsamios informacijos apie skiepus reikia kreiptis į savo šeimos gydytoją.

LIETUVOS RESPUBLIKOS VAIKŲ PROFILAKTINIŲ SKIEPIJIMŲ KALENDORIUS

Vakcina	Amžius										
	Iki 24 val.	2–3 paros	1 mėn.	2 mėn.	4 mėn.	6 mėn.	15–16,5 mėn.	18 mėn.	6–7 metai	12 metų	15–16 metų
Tuberkuliozės vakcina		BCG									
Hepatito B vakcina	HB*		HB			HB				HB** HB HB**	
Kokliušo, difterijos, stabligės vakcina				DTaP	DTaP	DTaP		DTaP	DTaP		Td
B tipo <i>Haemophilus influenzae</i> infekcijos vakcina				Hib	Hib	Hib		Hib			
Poliomielito vakcina				IPV	IPV	IPV		IPV	IPV		
Tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina							MMR		MMR	MMR** *	

1. Sutrumpinimai: BCG – tuberkuliozės vakcina; HB – hepatito B vakcina, DTaP – kokliušo (neląstelinio), difterijos, stabligės vakcina, Hib – B tipo *Haemophilus influenzae* infekcijos vakcina, Td – difterijos, stabligės (suaugusiųjų) vakcina, IPV – inaktyvuota poliomielito vakcina, MMR – tymų, epideminio parotito, raudonukės vakcina.

2. HB* pirma dozė turi būti išskiepijama naujagimiui per 24 val. po gimimo.

3. 12 metų amžiaus vaikai HB vakcina skiepjami 3 dozėmis pagal schemą: HB1; po 1 mėnesio – HB2; po 6 mėnesių – HB3. 12 metų vaikams HB** vakcina skiriama, jei jie neskiepyti kūdikystėje. MMR vakcina skiriama su pirmąja HB vakcinės doze.

4. 12 metų vaikams MMR*** skiriama, jei jie neskiepyti 6–7 metų amžiuje.

5. Skiepėjimai atliekami pagal vaisto charakteristikos santrauką.